

Medyada, dünya veya Türkiye gündeminde ön plana çıkan **tasavvuf** ve bununla çok defa benzer olarak kullanılan

ta

rikat kavramı, aydınlatılmaya muhtaç durumdadır

. Çünkü tasavvuf ve tarikat, kavram kargaşasının en çok yaşandığı sahalardan biridir.

Kesinlikle bilinmesi gereken bir şey vardır ki; **tasavvuf, miskinlik ve tembellik değildir**. İslam'ın temel prensipleri mutasavvıflar için birinci derecede geçerli ve önemlidir.

□
İslami temel prensiplere aykırı bir tasavvuf veya İslami tarikattan söz etmek mümkün değildir

Kavram kargaşası

Günümüzde birçok mesele, **derin bir bakış** olmaksızın anlaşılacak şekilde karmaşa içindedir.

Hiçbir şey dışarıdan görüldüğü gibi

değildir

Siz okuyucularımızın bile; bir kendinizi tanımlama şekliniz vardır. Bir de dışarıdan, çevrenizden algılandığınız şekliniz ve kişiliğiniz vardır. Bu ikisinin ötesinde, bir de olmak istediğiniz, erişmek istediğiniz kişilik ve kendinize layık gördüğünüz boyutunuz vardır. Bu üçü ne kadar birbirine yaklaşırsa o kadar “**verimli bir hayat**” ortaya çıkar. Bu da gayret, ihlâs ve samimiyet ile erişilebilecek bir durumdur.

Kendimizle ilgili bu üç farklı durum söz konusu olduğu gibi, **tasavvuf ile ilgili de farklı değerlendirmeler olabilir**

. Bunu açacak olursak, birincisi sizin bilgi, tecrübe ve duyduklarınız açısından tasavvufa bakışınız vardır; bir de belki bazı olumsuz görüntülerden, bilinçsizlikten veya düşmanlıktan ileri gelen olumsuz yaklaşım ve tutumlar söz konusudur. Bir başka boyutta tasavvufun, İslamî hayat ve dini

değerler ile ilgili hakiki değerli bir pozisyonu vardır. Bu noktada ideale uygunluk asıl değeri ortaya koyar.

Medyada, dünya veya Türkiye gündeminde ön plana çıkan **tasavvuf** ve bununla çok defa benzer olarak kullanılan

ta

rikat kavramı, aydınlatılmaya muhtaç durumdadır

. Çünkü tasavvuf ve tarikat, kavram kargaşasının en çok yaşandığı sahalardan biridir.

Öyle ki, Avrupa ve Amerika'da hiçbir dine ait olmayan fikirleriyle etrafına 'mürit' toplayan ruhçu / spirüalistlerin oluşturduğu guruplara bile 'tarikat' (ing. order, sect) denilmekte, basın kuruluşlarımız da bu isimlendirmeyi aynen Türkçe'ye taşıyarak 'tarikat' demektedirler. Halbuki 'tarikat' denilince, kültürümüze yerleşen haliyle; "Aynı dinin içinde birtakım yorum ve uygulama farklılıklarına dayanan, bazı ilkelerde birbirinden ayrılan, Tanrı'ya ulaşma ve onu tanıma yollarından her biri" (TDK Sözlüğü) olarak tanımlanmaktadır. Bilinçli veya bilinçsizce yapılan bu tür tanımlamalar da insanımızın kafasını karıştırmakta, bir kavram kargaşası oluşturulmaktadır.

□ **O halde, nedir?**

Tasavvuf, en basit tarifiyle, **İslam'ın manevi hayata ait güzelliklerinin fert ve toplum hayatına yansımaları ifade eder**

. İslamî tecrübedeki **tarikat** da

'gidilen yol' manasında,

kişiyi Allah'a ve O'nun rızasına götürecektir tutum ve davranışları içerir

. Ama farklı yabancı kültürlerde bu kavramlar çok yozlaşmış ve bize de bu şekilde yansıtılmaya çalışılmıştır. Cahillik ve bilinçsizlikten kaynaklanan yanlış tutum ve uygulamalar da ayrı bir konudur.

Hakiki boyutuyla **tasavvuf ve tarikat; İslam'da maddenin ötesindeki, ruhi ve manevi boyutu öne çıkaran, dinî düşünce ve yaşayış biçimidir**

. Bu hayat ve düşünce biçimini benimseyen kişiye 'mutasavvıf' veya 'sofi' denir. Temel ilkelerini Kur'an'dan alan, Hz. Muhammed (s.a.s.) ile ashabının hayatında somut örneklerini bulan tasavvuf, tarih boyunca çeşitli evrelerden geçip, kısmen değişip gelişerek varlığını günümüze kadar sürdürmüştür.

Tasavvuf söz konusu olduğunda, ortaya çıkan sorunlardan biri, tanımlama güçlüğüdür. Bu

güçlük, tasavvufun kişisel yaşantı ve deneyimlere bağlı öznel niteliğinden kaynaklanır. Bu nedenle her tanım, tarifi yapanın ruhi, manevi durumunu ve bakış açısını yansıtmaktan fazla bir anlam taşımayabilir. Bu noktada, “**tasavvuf anlatılmaz yaşanır, tatmayan bilmez**” denilmektedir.

Gerçek tasavvuf ehli

Ancak kesinlikle bilinmesi gereken bir şey vardır ki; **tasavvuf, miskinlik ve tembellik değildir.** İslam’ın temel prensipleri mutasavvıflar için birinci derecede geçerli ve önemlidir.

Din manasına gelen şariat ve İslami temel prensiplere aykırı bir tasavvuf veya İslami tarikattan söz etmek mümkün değildir

. Kötü tecrübe ve örnekler, örnek olamaz. Dinden uzak tasavvuf, insanı tehlikelere götürür. Tasavvufi hayatı değersiz gören yaklaşım, manevi ulviliklere ermekte zorlanır.

Tasavvuf ile bir şekilde irtibatı olan kişiler toplum içinde yaşamakta “dışı halk (insanlar), içi Hakk (Allah) ile” olabilmektedir. Bu noktada “**Bunları ne ticaret ve ne de alışveriş Allah’ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoyar**” (Nûr, 24/37) ayet-i kerimesini hatırlıyoruz.

Onların günlük hayatlarını devam ettirmek için yerine getirmeleri gereken vazifeyi ihmalleri söz konusu olamaz. Ama her şeye bir mana ve anlam katma gayreti gösterdiklerinden, yaptıkları işi Allah’ın rızasına uygun olacak şekilde getirmeye çalışırlar. Onların birinci hedefi, hayatlarını Allah’ın rızasına uygun şekilde devam ettirebilmektir.

Böyle bir güzellik arama düşüncesiyle, ister okulda öğrenci ya da hoca olarak görev yapsınlar, ister çarşıda esnaflık, isterse başka yerde çalışsınlar, **Allah'ın rızasına uymayan şeylere tevessül etmedikleri müddetçe**, tıpkı sokakta gezerken paçalara sıçrayan çamurun namaza engel olmadığı gibi değişik insanlar ile hemhal olmak, onlar için sorumluluk vesilesi olmaz. Çünkü zaruret anında mahzurlu şeyler, -zaruret miktarınca- mubahtır.

Kötü örnekler yanıltıyor

Cenâb-ı Hakk'ın rızasına erişmek gibi bir derdi olan Müslümanların, içtimaî münasebetlerinde olabildiğince dikkatli olmaları, İslam'ın güzel ahlâkını hayatlarına yansıtılmaları gerekmektedir. Bir kısım Müslüman veya tasavvuf ile irtibatlı olduğunu ifade eden kişilerin, bu noktalarda yanlış davranmaları kesinlikle kabul edilemez. Zira “**Müslüman elinden ve dilinden, diğer Müslümanların emniyette olduğu örnek insandır**”. Belki tasavvufi sohbetler onlar için, hayatın keşmekeşinden kurtulup tahliye, tezkiye ve manevi terakki için bir sığınak gibidir.

Mutasavvıfların, her türlü hareket, davranış ve muamelesiyle Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Sahabe-i kiram ve onlardan sonra gelen diğer İslam büyüklerinin hassasiyetlerini yaşamaya çalışmaları gerekir. Dinin yıkılmaya çalışılan kalesini tamire gayret eden insanlar olarak, hiçbir şekilde gayr-i meşru tavır içine girmeden istikamet üzere devam etme sorumlulukları da ayrı bir konudur.

□

Zikir merkezli huzur

□

Tasavvuf, zikir merkezli hayatın diğer adıdır. Zikir, “anmak, hatırlamak ve yâdetmek” manâlarına gelir. Zikri, sadece tasavvufî bağlamda ele alıp, belli bir disiplin çerçevesinde ve belli sayıda, ilâhî isimlerin tekrar edilmesine indirgemek, eksik bir anlama olabilir. Kur’an-ı Kerim, inananların her hâl ve durumda Allah’ı anmalarını istemektedir: “Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah’ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!” (Âl-i İmran, 3/191). Onlar için kainattaki muhteşem ahenk ve nizam, Allah’ı gösteren birer delil ve işarettir.

Bu manadaki zikir ve hatırlama her müslümanın hayatını şekillendirecek bir boyuta ulaşmalıdır. Allah’ın her şeyi gördüğü, bildiği ve her yapılanın hesabının sorulacak olması en büyük hatırlama ve hatırlatmadır.

Müslüman ve mutasavvıf için hayat bir imtihan yeridir. İnsana iyiyi ve kötüyü seçip yapabilme serbestisi verilmiştir. Ancak Kur’an-ı Kerim hidayet rehberliği misyonuna uygun olarak insana her daim Rabbini hatırdan tutmasını tavsiye etmektedir. “Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!” (Bakara, 2/152).

Bir ilahi sözümüz de “Sen Allah’ı seversen Allah seni sevmez mi” şeklindedir. **Seven sevdiğinin sözünden çıkmaz ve onu üzmemek için gayret gösterir**

. İşte tasavvufun insanı götürmek istediği

takva da Allah'a karşı sorumluluk bilinci içinde çalışıp O'nun rızasına ulaşma gayretidir

Tasavvufun da bir gereği olarak Allah'ı anmak olan zikir, kişiyi maddi-manevi huzur ve mutluluğa götürür. Fıtrattan, dinden ve Allah'ı hatırlamaktan uzak kalan kişi, hiçbir maddi unsur ile hakiki huzur ve mutluluğu tadamaz.

Nitekim Rabbimiz; **“Kim de beni anmaktan yüz çevirirse şüphesiz onun sıkıntılı bir hayatı olacak** ve biz onu, kıyamet günü kör olarak haşredeceğiz” (Tâhâ, 20/124) buyurmaktadır. Bu ayet-i kerime Allah'tan ve dinden uzaklaştığı için varlık içinde yokluk, sıkıntı ve stres içinde yaşayan günümüz insanının durumunu çok güzel ortaya koymaktadır.

Stres ve sıkıntılardan kurtulmak için

Stres ve huzursuzluk günümüz insanının en ciddi sıkıntılarından. Bu hususta hayat rehberimiz, ey Allah'ın kulları; **“Dikkat edin, kalbler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur”** (Râd, 13/28) ikazında bulunmaktadır. Çünkü manevi kalbin gıdası Allah'ı anmak, O'nun aşkı ile yanmak ve nur-u İlahî ile aydınlanmaktır.

Bu da ancak tasavvuf terbiyesi ve manevi terakki ile mümkün olabilir. Bu manevi gıdadan mahrum insanlar, hakiki huzuru tadamazlar. Onlar belki ancak eğlenebilirler. Daldıkları eğlence havasından kendine geldiklerinde karşılaşacakları ilk şey, yine huzursuzluk ve strestir. Allah ne yarattığını en iyi bildiği için, ona vakitlik, haftalık, aylık ve yıllık bakım seansları ihsan etmiştir. Ama zavallı insanlık ve Müslümanların çoğu bile bunun farkında değildirler.

Mü'minler; Resûl-i Ekrem (s.a.v.) ve Hülâfa-i Raşidîn'in sünnetlerine riayet etmek durumundadırlar. Zühd ve takva hayatında da durum aynıdır. **Şer'i şerifin hudutlarına riayet olunmadığı sürece "tasavvufi" hayattan söz etmek mümkün değildir**

Gayr-i İslamî davranışlara bulaşan ve şeytanî vesveselerden kurtulamayan kimselerin; insanlara zühd ve takva'yı öğretebilmeleri zaten imkânsızdır. Tasavvufla ilgili olarak kaleme alınmış birçok eserde, haram, mekruh, bid'at ve hurafelerden uzak durulması tavsiye edilmektedir. Dikkatli olmak ve şer'i hudutları öğrenip tatbik etmek gerekir. **Dini ölçülerden uzak birinin tasavvufa ve Allah'a yakın olması mümkün değildir.**

Zühd ve takva hayatı, maddi ve daha önemlisi manevi gayret ve çalışma ile yakından alâkalıdır. Türkiye'de; otuz iki ve elli dört farzı bile bilmeyen nice zavallılar, meydanı kimseye bırakmamaktadırlar. **Bilgisiz düşünce üretme hastalığı toplumun geniş katmanlarının baş belasıdır**. Dini eğitimden uzak yetiştirilen bir neslin ahlaki değerlere uygun bir hayat sürebileceği zannetmek bir vehimden ibarettir.

Dini değerleri öğrenmek, yaşamak ve yaşatmak her müslümanın vazifesidir. Bir ömür boyu İslam'dan uzak yaşayanın, utanma belası musalla taşına konulması ve dua mahiyetindeki cenaze namazını kılınması, kişiye bir şey kazandırmayabilir. İbadetsiz, fikirsiz ve zikirsiz bir hayat, dünyada bile insana fazla bir şey kazandırmaz. Böylesi bir kimsenin ahiret hayatı da ciddi tehlike altındadır. Tasavvuf, İslami bir hayat yaşama modellerindedir.

Ne mutlu, Allah'a kul, Peygamber (s.a.v.)'e ümmet ve onların sevdikleriyle beraber olabilip Kur'ân ahlakı ile ahlâklananlara...